

Srebrenica: nog steeds een open wond

Hij moest zijn eigen vader, moeder en broer de dood in sturen. Nog vijf jaar heeft hij hoop gehad dat zijn familie levend gevonden zou worden. Nu procedeert hij al tien jaar tegen de Nederlandse staat. Verbitterd is hij, maar niet wraakzuchtig. Hasan Nuhanovic, de beste tolk waar Dutchbat ooit over kon beschikken, wil dat de waarheid boven tafel komt.

Hasan Nuhanovic was 27 toen de enclave Srebrenica viel. Hij werkte toen ongeveer twee jaar voor de vredesstroepen in Srebrenica. Eerst deed hij klusjes voor de Canadese soldaten, later voor de Nederlanders. Hasan was samen met zijn vader, moeder en broer aan het einde van de zomer van 1992 naar Srebrenica gevlucht. Toen de oorlog was uitgebroken en het in Oost-Bosnië te gevaarlijk werd, bracht het gezin

Nuhanovic drie maanden door in de bergen. Dat werd steeds onveilig, want de Serviërs bleven aanvallen. De familie liep in drie maanden naar het stadje Srebrenica. Iedere dag bleven er nieuwe vluchtelingen binnen komen en het gemeentebestuur uit Srebrenica zette Hasan aan het werk om die vluchtelingen te registreren. Betaald werk was er niet en het spaargeld van de familie Nuhanovic raakte dan ook

na een paar maanden op. En dat terwijl door de aanhoudende oorlog de prijzen voor eten de pan uit rezen. Nuhanovic: “Een kilo suiker kostte in die tijd 50 euro, een ei was 5 euro. We zagen er begin 1993 uit als wandelende skeletten. De Serviërs kwamen bovendien steeds dichterbij. Op 17 april was er elke vijf seconden een bombardement. Srebrenica was die dag in 1993 bijna ingenomen.”

Op 11 juli worden de doden begraven △

Hasan Nuhanovic

In dienst van de VN

De VN stak daar een stokje voor en stuurde een groep van 200 Canadese soldaten naar Srebrenica om die stad te beschermen. Hasan's vader vroeg de soldaten om een sigaret en zo werd het eerste contact gelegd. "Ik sprak eigenlijk helemaal geen Engels, ik luisterde naar liedjes van de Beatles en zo kon ik dan wel om sigaretten of voedsel vragen. Ik hielp de Canadezen met het kopen van hout of andere klusjes. Ik was de zomer dat we gevlucht zijn, net klaar met mijn opleiding tot ingenieur. Engels heb ik mezelf geleerd via boeken met grammatica." Na een tijdje kwam Hasan in dienst van de militaire observers van de VN. De Canadezen verlieten Srebrenica en de Nederlanders namen hun plaats in. Hasan's reputatie was hem al vooruitgesnel. De Nederlanders schakelden hem vooral in om de gesprekken tussen Servische soldaten en de Nederlandse soldaten te vertalen. Eén keer per week namen de Dutchbatters hem mee naar de Servische kant om te praten over een staakt-het-vuren of om schietincidenten te bespreken. Nuhanovic: "Ik was geliefd, want ik vertaalde alles, inclusief de vloeken van de Serviërs. In de bunker hing een lijstje met codes, omdat de Serviërs en de Nederlanders zonder tolk via codes met elkaar communiceerden."

Die codes waren:

1 = niet schieten

3 = we willen praten

21 = we willen een vertaler

22 = we willen Hasan

Hasan vertelt verder: "Toen door NAVO luchtbombardementen tien Servische soldaten waren gedood, wilden de Nederlanders weer praten met de Serviërs en moest ik mee. Dat was eng, want als er iets mis zou gaan, dan zouden ze mij als eerste vermoorden. Een Nederlandse soldaat verzekerde me dat hij zich met zijn leven voor me in zou zetten."

De val van de enclave

En dan komt 5 juli 1995. Srebrenica ligt zes dagen onder zwaar vuur. Er bevinden zich 25.000 vluchtelingen op en bij de Dutchbat basis. Daarvan zitten er 5.000 binnen, waaronder Hasan's familie en 20.000 buiten de hekken. Op 11 juli loopt de Servische generaal Mladic Srebrenica onder de voet. Overste Karremans, die nog relatief nieuw is, neemt Hasan's vader mee om met Mladic te praten. Het zijn koortsachtige tijden, Hasan werkt drie dagen en nachten zonder te slapen. Op 13 juli stuurt Karremans alle Bosnische mensen die al binnen de hekken zijn van de basis af. Hasan moet nu zelfs aan zijn eigen familie vertellen dat ze de basis moeten verlaten. De afloop is inmiddels bekend: 8000 doden, inclusief de familie Nuhanovic.

Herdenking

Hasan Nuhanovic organiseerde de eerste herdenking van de genocide van Srebrenica al twee jaar nadat die had plaatsgevonden. Met vijftig mensen durfde hij weer terug te gaan naar de plek waar 8000 mannen en jongens vermoord waren. De zoektocht naar zijn familie is pas een paar jaar geleden afgesloten toen hij in 2007 ook het lichaam van zijn vader kon identificeren. Zij liggen nu op de begraafplaats naast de voormalige Dutchbat kazerne. Nuhanovic: "Pas in 2003 ben ik een rechtszaak begonnen om te weten waarom ze mijn familie weggestuurd hebben."

In 2011 stelde de rechter dat de Nederlandse staat aansprakelijk is voor de dood van Hasan's vader. In mei doet de Hoge Raad uitspraak over de juistheid van dat vonnis.

Helma Maas

: Redactioneel

Oorlog en vrede. Deze periode kún je er niet omheen. Niet alleen omdat de televisie ons in de aanloop naar 5 mei vaak 'bombardeert' met documentaires of films over de Tweede Wereldoorlog, maar ook omdat oorlog nog dagelijks gevoerd wordt. In Syrië, in delen van Soedan en in Afghanistan, om maar een paar voorbeelden te noemen.

Herdenken is niet voorbehouden aan de maand mei. In augustus herdenken we dat de eerste kernwapens vielen op Hiroshima en Nagasaki. In deze Vrede.Nu leest u het verhaal van iemand die dat kan navertellen. Schokkend is dat er nu 68 jaar na die eerste atoombom, nog steeds geen overeenstemming is om de kernwapens af te schaffen. Een medewerker van het Rode Kruis vertelt dat hulpverleners bij een kernramp vanwege straling en schokgolven niet in staat zijn om directe hulp te verlenen aan overlevenden.

Voor IKV Pax Christi is de jaarlijkse Srebrenica herdenking op 11 juli een onderwerp waar we ieder jaar uw aandacht voor vragen. Lees het verhaal van de bekende tolk die Dutchbat tot in de laatste uren bijstond. Een betrokken man die na zijn diensten aan de Nederlanders ontslagen werd en met 1500 mark in korte broek, t-shirt en op slippers in Kroatië op straat werd gezet. Zijn strijd voor waarheid en gerechtigheid voert hij natuurlijk ook samen met de vrouwen van Srebrenica.

Vredesactivisten uit allerlei landen verdienen onze steun. Op de ambassadeursdag doen we uit de doeken hoe met name de activisten uit Syrië onze aandacht kunnen krijgen. Kom ook en laat u inspireren door onze minister en staatssecretaris van vrede. Hoor wat zij doen om vredesactivisme te bevorderen.

Helma Maas

Foto voorkant: Vrouwen rouwen om hun geliefden in Srebrenica. Fotocredit: Rob Schuurman.